

**«ԻՆՏԵՐԱԿՏԻՎ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ
ՉԱՐԳԱՅՈՒՄ»
ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ**

**ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ
ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ
ԴԱՍԸՆԹԱՑ 2022**

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

**ԹԵՄԱ----- Նախագծային ուսուցումը ստեղծագործ
մտածողության և սվորել սովորելու
կատարողականության զարգացման միջոց:**

ԱՌԱՐԿԱ -----Ֆիզիկա[[

ՀԵՂԻՆԱԿ-----Եսայան Լուսինե

ՄԱՐԶ -----Արարատ

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆ----- Արարատ քաղաքի

4 հիմնական

դպրոց

Բովանդակություն

1. Ներածություն -----	3
2. Հետազոտության համատեքստ-----	4
3. Գործնական համատեքստ-----	9
4. Հետազոտության ընթացք-----	12
5. Եզրակացություն-----	22
6. Հավելված-----	24
7. Գրականություն-----	29

Ներածություն

Վաստ ուսուցիչը դասավանդում է փաստեր,
իսկ լավը՝ սովորեցնում փնտրել և գտնել:

Ա. Դիստերվերգ:

Ինչպես գիտենք, դասավանդումը ոչ թե ինքնանպատակ գործունեություն է, այլ նպատակին հասնելու միջոց և դասավանդման գործընթացային ուսումնառության փոխներգործությունն ունի էական նշանակություն: Նյութի ներկայացման և հաղորդման՝ արդյունավետ ուսումնառությանը նպաստող տեխնիկաների մշակման և զարգացման համար ուսուցիչը պետք է լավ պատկերացնի, թե դասի որ մասում ինչ մեթոդներ կիրառի: Մեթոդը փոխներգործուն գործընթաց է ուսուցչի և սովորողի միջև, ինչի արդյունքում տեղի է ունենում գիտելիքի, հմտությունների և կարողությունների փոխանակում և յուրացում՝ նախատեսված ուսումնառության բովանդակությամբ: Նախագծերի մեթոդը կյանքի է կոչվում ժամանակի հրամայականով: Սոցիալական կյանքի դինամիկան պահանջում է նախաձեռնելու, արագ կողմնորոշվելու, գործունեություն պլանավորելու, ինֆորմացիա մշակելու, մարդկանց հետ հաղորդակցվելու, որոշումներ կայացնելու, որոշման համար պատասխանատվություն կրելու, անդրադարձ կատարելու, կատարված աշխատանքը ներկայացնելու, գնահատելու կարողություններ և հմտություններ: Սրանք խնդիրներ են, որոնք պետք է լուծվեն ուսումնառության գործընթացում: Այս խնդիրները իրենց լուծումը կստանան սովորողների ակտիվ և ինքնուրույն ուսումնառության համատեքստում: Նախագծային մեթոդը ժամանակակից ուսուցման ինտերակտիվ մեթոդներից մեկն է: Նախագծային ուսումնառությունը ապահովվում է կապը դպրոցի, հասարակության և իրական կյանքի միջև: Ինչպես ասել է **Ս. Պոլատը**, նախագծերի մեթոդի կիրառման փորձերը ցույց են տվել, որ միասին սովորելը ոչ միայն հեշտ է ու հետաքրքիր, այլ նաև ավելի արդյունավետ : Ուսումնառությունը, որը զուրկ է որևէ հետաքրքրությունից և տրվում է միմիայն պարտադրանքով, սպանում է սովորողների մեջ սովորելու ձգտումը, իսկ այն ուսումնառությունը, որը հիմնված է առարկայի նկատմամբ հետաքրքրության վրա, տալիս է ցանկալի արդյունք:

Այս հետազոտության նպատակն է նախագծային ուսուցման մեթոդով սովորողների մոտ զարգացնել սովորել սովորելու կարողունակությունը և նպաստել

ստեղծագործ մտածողության զարգացմանը, ինչպես նաև առարկայի նկատմամբ հետաքրքրության մեծացմանը:

Ջետազոտության համատեքստ

«Կրթությունը պատմել և պատմություններ լսել չէ, այն ակտիվ և կառուցողական գործընթաց է» (Ձոն Դյուի, Ժողովրդավարություն և կրթություն)

Մանկավարժության ուսուցման մեթոդները դասակարգվում են պասիվ, ակտիվ և ինտերակտիվ: **Պասիվ** մեթոդներով դասավանդման ժամանակ գլխավոր դերակատարը ուսուցիչն է, սովորողները լսողի դերում են, կատարում են ուսուցչի հրահանգները: Պասիվ մեթոդները ուսուցչից քիչ նախապատրաստական աշխատանքներ են պահանջում և համեմատաբար մեծ ծավալի նյութի մատուցման հնարավորություն են տալիս:

Ակտիվ մեթոդների հիմքում ընկած են երկխոսությունը ինչպես ուսուցչի և սովորողների, այնպես էլ իրենց սովորողների միջև: Ակտիվ ուսումնառության մեթոդներով դասավանդման ժամանակ գերակայում է սովորողի դերը: Երկխոսության ընթացքում զարգանում է սովորողների հաղորդակցման հմտությունները, խնդիրները միասին լուծելու կարողությունները: Այստեղ ուսուցիչը չի մատուցում պատրաստի գիտելիք, այլ սովորողների կողմից է գիտելիքը ինքնուրույն ձեռք բերվում՝ ակտիվ ճանաչողական գործունեության ընթացքում: Կարճ՝ ուսուցում գործունեության մեջ ըստ Վիգոտսկո:

Բոլոր հետազոտությունները ցույց են տալիս, որ մենք սովորում ենք անելով, այսինքն՝ մեր սովորածը կիրառելով: Այսպես սովորողները մշակում են տեղեկատվությունը և յուրովի են այն ընկալում, սա կոչվում է **«կառուցողականություն»** :

Կառուցողականության գաղափարը սկիզբ է առել դեռևս Սոկրատեսից: Ջետազայում տեսության մեկնաբանությունը սովել է Կանտը: Նա փորձել է միացնել գիտելիքի մասին գոյություն ունեցող երկու տարբեր տեսակետները՝ գործողությունների և առարկաների տրամաբանական վերլուծությունը և նույն այդ գործողություններին ու առարկաներին առնչվող սեփական փորձառությունը: Չնայած երկու տեսակետներն էլ ունեն իրենց առավելությունը, սակայն առանձին-

առանձին ոչ մեկն էլ բավարար չէ աշխարհը լիարժեք ըմբռնելու համար: Կառուցողականության եռթյունն այն է, որ ուսումնառությունը պասսիվ գործընթաց չէ, ոչ էլ սոսկ ընդօրինակում, յուրացում: Այն ակտիվ գործընթաց է, և յուրաքանչյուր տվյալ պահին նոր ընկալումները ձևավորվում են սովորողի գիտակցության մեջ արդեն գոյություն ունեցող գիտելիքների կառույցում:

Ակտիվ մեթոդների առանձնահատկությունները

խորացնում են ուսումնառությունը և ավելացնում ձեռքբերումները

- բարելավում են սովորողի հիշողությունը
- ապահովվում է բարձր առաջադիմություն
- զարգացնում է սովորողների բարձր մակարդակի տրամաբանական հմտություններ
- ապահովվում է հետազոտական հմտությունների զարգացում
- նպաստում են սովորողների ակտիվ, կառուցողական մասնակցությանը
- մտածողության խթանում
- ստանում ենք հետադարձ կապ սովորողների՝ նոր նյութի ըմբռնման վերաբերյալ և կարող ենք շտկել նրանց թյուրըմբռնումները
- դասերը ավելի հետաքրքիր են դառնում

Սովորել սովորելու կարողունակություն

Սովորել սովորելու կարողունակություն. սովորողներն ինքնուրույն և մյուսների հետ համատեղ արդյունավետ սովորում և աշխատում են կյանքի տարբեր իրավիճակներում: Նրանք ճանաչում են իմացածի և չիմացածի սահմանները: Սովորողները ինքնակազմակերպվում են և ձևավորում են ժամանակի արդյունավետ կառավարման հմտություն: Նրանք կարողանում են գնահատել սեփական և մյուսների ֆիզիկական ու հոգեբանական հնարավորությունները, սովորում են աշխատել ծանրաբեռնվածության պայմաններում: Սովորելու ընթացքում սովորողները ձևավորում են իրողությունները քննադատաբար և բազմակողմանի ուսումնասիրելու, վերլուծելու, ինչպես նաև ստեղծագործական ու նորարար մոտեցումներ կիրառելու ունակություններ: Սովորողները ձևավորում են համակարգային և ինտեգրված մտածողություն

Նախագծային մեթոդի եռթյունը

Նախագծային մեթոդը հետազոտական, պրոբլեմային, ստեղծագործական մեթոդների համադրություն է: Նախագծային մեթոդի էությունը սովորողների հետաքրքրությունների խթանումն է որոշակի խնդիրների վերաբերյալ, որոնց լուծումը պահանջում է գիտելիքների որոշակի հանրագումար: Այն հնարավորություն է տալիս սովորողներին.

- ✓ խորը գիտելիքներ ձեռք բերել քննարկվող հարցի վերաբերյալ
- ✓ ուսումնասիրել այնպիսի երևույթներ, որոնք համապատասխանում են իրենց հետաքրքրություններին, ապագա կյանքին,
- ✓ ձևավորել գիտելիքներն ինքնուրույն ձեռք բերելու, գործնականում կիրառելու կարողություններ,
- ✓ ձևավորել քննադատական մտածողություն, որոնողական, հետազոտական, ստեղծագործական կարողություններ,
- ✓ ձևավորել համագործակցային և հաղորդակցական հմտություններ
- ✓ ձևավորել գործընթացները պլանավորելու և կառավարելու հմտություններ
- ✓ խթանել ուսման մոտիվացիան
- ✓ արմատապես բարելավել ուսումնառության արդյունքները

Նախագիծը հաջողված է, եթե

- ✓ թեման ուղղված է իրական կարևոր խնդիրների լուծմանը և թիրախավորում է կոնկրետ շահառուների,
- ✓ թեման արտացոլում է սովորողների անձնական խնդիրները կամ հետաքրքրությունները
- ✓ լուծումը պահանջում է գիտելիքներ մի քանի առարկաներից
- ✓ սովորողները ներգրավված են հարցադրումներ անելու, ռեսուրսներ գտնելու, տեղեկություններ կիրառելու գործընթացներում,
- ✓ սովորողները որոշում են կայացնում նախագծի վերաբերյալ, այն մասին, թե ինչպես են աշխատում, ինչ են ստեղծում
- ✓ սովորողները և ուսուցիչները անդրադառնում են հարցադրումներին և գործողությունների արդյունավետությանը, աշխատանքի որակին, խոչընդոտներին, դրանց հաղթահարման ռազմավարություններին,
- ✓ սովորողները կիրառում են հետադարձ կապ՝ բարելավվելու գործընթացի արդյունավետությունը,
- ✓ սովորողներն իրենց աշխատանքը ներկայացնում են դասարանում և դրա սահմաններից դուրս:

Որո՞նք են այն հատկանիշները, որոնք փաստում են, որ գործ ունենք նախագծի հետ:

- Անմիջականորեն կապված են ծրագրի վերջնարդյունքների հետ
- Ունեն պրոբլեմային հարցադրում
- Հիմնված են կառուցողական հետազոտության վրա
- Սովորողների կողմից ղեկավարվող են
- Իրատեսական են
- Նախագծերի արդյունքները պետք է լինեն շոշափելի, բովանդակային

Թեմաների ընտրություն

Նախագծի թեմաների ընտրությունը կարող են առաջարկվել

- ✓ ուսումնական ծրագրով
- ✓ ուսուցիչների կողմից
- ✓ սովորողների կողմից

Թեմաների բովանդակությունը կարող է վերաբերվել առարկայական ծրագրով նախատեսված որևէ թեմայի առավել խորը ու բազմակողմանի ուսումնասիրությանը կամ ամենօրյա կյանքի համար գործնական նշանակություն ունեցող ինչ-որ հարցի քննարկմանը:

Նախագծերի թեմաների բովանդակության վերլուծությունը թույլ է տալիս դրանք բաժանել չորս տեսակի.

- Նախագծեր՝ կապված մարդու համար կարևոր ինչ-որ արտադրանքի ստեղծման հետ, ունենան հստակ գործնական արդյունք՝ պատրաստի օգտագործման համար:
- Նախագծեր, որոնք կապված են օբյեկտների հատկությունները բնութագրող պարամետրերի չափման կամ գնահատման հետ
- Նախագծեր՝ կապված ինչ-որ արտադրանքի ստացման տեխնոլոգիայի մշակման հետ
- Նախագծեր՝ կապված երևույթների կամ պրոցեսների պատճառների բացահայտման հետ

Եթե նախագիծը տեսական խնդիր է, ապա պետք է առաջարկել դրա լուծումը:

Այսպիսով, նախագծային աշխատանքը կարող է լինել հետազոտական, ստեղծագործական, տեղեկատվական բնույթի կամ գործնական ուղղվածության: Նախագիծը կարող է նախատեսվել մեկ սովորողի, զույգի կամ խմբի համար:

Նախագծի տեսակները ըստ բովանդակության.

- Մոնոառարկայական՝ իրականացվում է կոնկրետ առարկայական նյութի վրա:
- Միջառարկայական՝ միավորում է մի քանի առարկաների հարակից թեմաներ:
- Վերառարկայական՝ իրականացվում է ընտրովի առարկաների խնտեգրված դասընթացների ուսումնասիրման, ստեղծագործական աշխատանքի հիման վրա

Ժամկետները

Ժամանակային առումով նախագիծը կարող է լինել՝

- կարճատև (մի քանի դասի ընթացքում)
- միջին տևողության (1-2 ամիս)
- երկարատև (մինչև 1 տարի)

Նախագծահեն ուսումնառության Ոսկե չափանիշները

- ***Սովորողների ուսումնառության նպատակները.***
Ակադեմիական առանցքային գիտելիքներ
Ըմբռնում
«Հաջողության» հմտություններ
- **Նախագծերի ստեղծման հիմնական բաղադրիչները.**
հարցադրում
հետազոտություն
վավերականություն
սովորողի ձայն
անդրադարձ
վերանայում
հանրային պրոդուկտ
- **Նախագծերի իրականացման չափանիշներ:**

Գործնական համատեքստ

Աշխարհում տեղի ունեցող փոփոխությունները պահանջում են մարդուց նոր մտածելակերպ. ընկալում, համագործակցային կարողություններ, նոր կարողունակություններ, նոր դերեր, հմտություններ:

Չետագոտության նպատակն է՝ նախագծային ուսուցման մեթոդով սովորողների մոտ զարգացնել սովորել սովորելու կարողունակությունը և նպաստել ստեղծագործ մտածողության զարգացմանը, ինչպես նաև առարկայի նկատմամբ հետաքրքրության մեծացմանը:

Չետագոտության խնդիրներն են.

- ակտիվացնել իմացական հետաքրքրությունները՝ որոնողական և ստեղծագործական ինքնաարտահայտման միջոցով
- ձևավորել ժամանակակից տեղեկատվական դաշտում կողմնորոշվելու տարրական կարողություններ
- զարգացնել քննադատական և ստեղծագործ մտածողություն ու վերլուծելու ունակություններ
- զարգացնել կարողություններ մեծերի օգնությամբ ինքնուրույն խնդրի լուծման հնարավոր մեթոդների բացահայտման համար
- զարգացնել երևակայություն և կոմունիկատիվ ունակություններ

Նախագծային ուսուցման իրականացումն ընթանում է հետևյալ փուլերով.

1. Նախապատրաստական փուլ.

ա/ նախագծի թեմայի և նպատակի ընտրություն

բ/ հիմնախնդրի ձևակերպում, հետազոտական հարցերի առաջադրում

գ/ նախագծի մասնակիցների քանակի որոշում

դ/ աշխատանքային խմբերի ձևավորում

2. Պլանավորման փուլ

ա/ տեղեկատվության սկզբնաղբյուրի որոշում

բ/ տեղեկատվության հավաքման և վերլուծության եղանակների պլանավորում

գ/ վերջնարդյունքների պլանավորում՝ գրավոր, բանավոր հաշվետվություն ցուցադրական նյութի

դ/ օգնությամբ, ֆիլմեր, պաստառներ, պատրաստուկներ և այլն

ե/ աշխատանքի գնահատման ընթացակարգի և չափանիշների սահմանում

զ/ աշխատանքային պարտականությունների բաժանում

3. Հետազոտական աշխատանք

ա/ տեղեկատվության հավաքում, խնդիրների միջանկյալ քննարկումներ

բ/ հետազոտական աշխատանքներ՝ դիտում, տեսական աղբյուրների ուսումնասիրում

գ/ փորձերի, էքսկուրսիաների կազմակերպում և այլն

դ/ խմբերի ինքնուրույն աշխատանքների նախագծում

4. Եզրափակիչ փուլ

ա/ կատարված աշխատանքի արդյունքների ներկայացում, վերլուծություն

բ/ եզրակացությունների ձևակերպում, արդյունքների ամփոփում

գ/ գործընթացի և արդյունքների ներկայացում ու գնահատում

5. Գնահատման փուլ

ա/ փորձագետների խմբի կազմում՝ կազմված ուսուցիչներից ու համադասարանցիներից

բ/ սովորողի՝ անհատական գնահատում ուսուցչի կողմից

գ/ սովորողի՝ փորձագետների խմբի գնահատում

դ/ սովորողի ինքնագնահատում

ե/ վերջնական գնահատականի ձևավորում

Ուսուցման ավանդական մեթոդների նկատմամբ նախագծային

մեթոդի առավելությունները:

Ավանդական համակարգում շեշտը դրվում է պատրաստի գիտելիքի յուրացման վրա, իսկ ինքը ուսուցումը կատարվում է հիշողության գործոնի հաշվին: Նախագծային մեթոդը.

- զարգացնում է սովորողի ինտելեկտը, նրա պլանավորելու կարողությունը, սովորում է հետևել իրականացվող աշխատանքի հերթականությանը, յուրացնել գիտելիքներ և կիրառել դրանք գործնականում
- զարգացնում է ստեղծագործական կարողություններն ու ինքնուրույնությունը

- այն կենտրոնացած է սովորողի ինքնուրույն գործունեության վրա, որը պահանջում է հատուկ հմտություններ՝ վերլուծություն, մտավոր փորձ, կանխատեսում
- այն ստեղծարար է իր բնույթով, քանի որ կիրառում է հիմնականում հետազոտական, որոնողական, պրոբլեմային մեթոդներ
- Նախագծային աշխատանքի ընթացքում ուշադրության կենտրոնում գտնվում է գաղափարը

Այստեղ ուսուցիչը ստանձնում է մշակողի, համակարգողի, փորձագետի, խորհրդատուի դեր: Նախագծայի մեթոդի օգնությամբ կարելի է սովորեցնել.

- բացահայտել և ձևակերպել խնդիրը
- իրականացնել դրանց վերլուծություն
- գտնել դրանց լուծման ուղիները
- աշխատել տեղեկության հետ
- գտնել անհրաժեշտ աղբյուրներ, օրինակ՝ տվյալների տեղեկատու գրականություն, կամ զանգվածային լրատվամիջոցներ
- ձեռք բերած տեղեկությունն օգտագործել նշված խնդիրների լուծման համար

Ջետազոտության ընթացք

Նախագծերի մեթոդի կիրառման փորձերը
ցույց են տվել, որ միասին սովորելը
ոչ միայն հեշտ է ու հետաքրքիր,
այլ նաև ավելի արդյունավետ:

Պրոֆեսոր Եվգենյա Պոլատ

Եվ. Պոլատ

Ջետազոտության համար ընտրվել է Արարատի մարզի Արարատ քաղաքի
հ.4 հիմնական դպրոցի 8 և 9-րդ դասարանի աշակերտները: Նախագծին
ցանկություն է հայտնել մասնակցել 16 սովորող:

Նախապատրաստական փուլ

Ինչպես գիտենք, բնագիտական առարկաների նկատմամբ սովորողների
հետաքրքրությունը վերջին տարիներին նվազել է, որը կախված է և՛
առարկաների բարդությունից, և՛ առարկայի դասավանդման ավանդական
մեթոդներից, և՛ մի շարք այլ հանգամանքներից: Սովորողների հետ ունեցա
զրույց՝ «Ինչպե՞ս խթանել ֆիզիկայի նկատմամբ հետաքրքրությունը հիմնական
դպրոցում»:

Սովորողները նշեցին, որ հիմա երեխաներին շատ են գրավում խաղերը, որոնց
ընթացքում կարողանում են արագ հետադարձ կապ ստանալ, շտկել
թերությունները, ինչպես նաև խաղերը գունագեղ են, գրավիչ, աչքը շոյող: Հաշվի
առնելով մեր զրույցը՝ սովորողներին առաջարկեցի մի քանի թեմա.

- Ֆիզիկայի թեմաներից խաղերի պատրաստում
- Խաչբառերի պատրաստում

- Ինքնաշեն փորձարարական սարերի պատրաստում
- Չետաքրքրաշարժ փորձերի բրոշյուրի պատրաստում

Քննարկումներից հետո ձևավորվեց երեք խումբ: Խմբերից երկուսը թվով 5 հոգի որոշեցին զբաղվել խաղերի ստեղծմամբ, իսկ երրորդ խումբը թվով 6 հոգի նախընտրեց զբաղվել խաչբառերով: Քանի որ առաջամուղ հարցը «Ինչպե՞ս խթանել ֆիզիկայի նկատմամբ հետաքրքրությունը հիմնական դպրոցում»-ն է, քննարկումներից հետո որոշվեց հետազոտության հարցերը՝

- ✓ Ի՞նչն է գրավում սովորողին:
- ✓ Ինչպե՞ս գրավել սովորողի ուշադրությունը:

Սովորողները քննարկման արդյունքում որոշեցին առարկայի նկատմամբ հետաքրքրությունը մեծացնեն հենց հիմնական դպրոցից, որտեղ և դրվում է առարկայի հիմքը: Սովորողների 5 հոգանոց խումբերը որոշեցին պատարասել խաղեր, իսկ 6 խոգանոց խումբը խաչբառերի գրքույկ:

Պլանավորման փուլ

Պլանավորման փուլում սովորողները քննարկել ու որոշել էին հետևյալ քայլերը.

1. Ինֆորմացիայի որոնման աղբյուրներ՝ 8-րդ և 9-րդ դասարանի ֆիզիկայի դասագրքեր, ինտերնետ
2. Պրոդուկտի վերջնական տեսքը և ծավալը
3. Նախագծի գնահատման չափանիշները՝ գնահատման ռուբրիկ
  - Աշխատանքի արտաքին տեսքի /կազմ, տուփ/ ձևավորում
  - Նյութի համապատասխանություն
  - Չարցերի, պատասխանների, տերմինների, բանաձևերի ճշգրտություն
  - Չարցերի, պատասխանների համապատասխանություն
  - Խաղաքարերի, էջերի ձևավորում
  - Կանոնների, ուղեցույցի կազմում
  - Սահիկաշար
  - Աշխատանքի բովանդակալից և ամբողջական ներկայացում
  - Չամագործակցություն
  - Ժամանակի կառավարում
4. Աշխատանքի բաժանում՝ Աշխատանքային պարտականությունների բաժանումը կատարվում է՝ հաշվի առնելով սովորողների նախասիրությունները, կարողությունները և կարծիքները

Խումբ 1 **Դոմինո**

1. Նարե՝ ուսումնասիրում է 8-րդ դասարանների դասագրքերի նյութը, առանձնացնում «Դոմինո» խաղի համար անհրաժեշտ տերմինները, բանաձևերը, միավորները, սահիկաշարի պատրաստում:

2. Եվգենիան՝ պատրաստում է դոմինոյի խաղաքարերը /նախնական տեսք/

3. Վիկտորիա՝ պատրաստում է խաղի ուղեցույցը

4. Վահան՝ զբաղվում է ձևավորման հարցերով

5. Էլեն՝ տուփի ձևավորում, պաստառի ձևավորում

Խումբ 2 **Լոտո**

1. Լիլիթ, Մերի՝ նյութի ուսումնասիրում, հարցերի դուրս բերում

2. Գուրգեն՝ դիզայն

3. Ծուշան՝ քարտերի պատրաստում

4. Հայկանուշ՝ պրեզենտացիա

Խումբ 3 **Խաչբառերի գրքույկ**

1. Լիլիթ, Արիանա, Արթուր՝ նյութի ուսումնասիրում, հարցերի դուրս բերում

2. Մելինե, Արմեն, Աննա՝ համակարգչային ծրագրով խաչբառերի կազմում

Ջետագոտական աշխատանք

Այս փուլում կազմակերպել ենք քննարկումներ, որոնց ժամանակ սովորողները ներկայացրել են իրենց աշխատանքի նախնական արդյունքները, որի ժամանակ ուղղորդել և ցույց են տվել թերությունները, մղել նրանց խնդրի ինքնուրույն լուծմանը: Այս փուլում թվով 7 քննարկում-հանդիպում ենք ունեցել: Հանդիպումների ընթացքում քննարկվել է խաղաքարերի պարունակությունը, աշխատել են, որ յուրաքանչյուր մաս ունենա առնվազն մեկ հստակ շարունակություն և մի քանի անուղղակի շարունակություն՝ օրինակ Q-ի հստակ շարունակություն կարող է լինել ջերմաքանակը, 1Ω , $Q=cm[t_2-t_1]$: Տարբեր դիզայնի ձևեր են մտածել, կատարել էսքիզներ, դնել քննարկման: Մեկ այլ քննարկման ժամանակ որոշվեց, որ կարող են ձևավորել նաև խաղաքարերի արտաքին տեսքը:

Խաչբառերի խումբը այս փուլում քննարկումներ ունեցան թեմաների ընտրության հարցում, քանի որ խնդիրը դրված էր այնպես, որ ընտրված թեման պետք է համապատասխաներ այդ նախագծի իրականացման ժամանակահատվածում իրենց անցած թեմաների հետ, ընտրությունը սահմանափակ էր: Քննարկման արդյունքում եկան այն եզրակացության, որ թեմաները ավելի ընդգրկուն պետք է լինեն և ընտրվեց աստղագիտության իրենց անցած այն թեմաներից, որոնք 9-րդ դասարանի սովորողներն արդեն ուսումնասիրել էին: Այս որոշումը հնարավորություն տվեց կազմել 6 խաչբառ: Քննարկումներ տեղի ունեցան նաև կազմի ընտրության, ձևավորման շուրջ: Քննարկվեց պատասխանների անհրաժեշտությունը: Այս խումբը ևս ցուցաբերեց միմյանց լսելու, համագործակցելու, կարծիքները հարգելու, փոխըմբռնման կարողություններ:

Եզրափակիչ փուլ

Այս փուլում սովորողները ներկայացրել են իրենց ընկերներին և մասնախմբի, այնուհետև մանկխորհին (քանի որ սա առաջին նախագծային աշխատանքն էր ու նոր չափորոշչով այն պարտադիր պետք է դառնա բոլոր առարկաների համար) պատրաստած աշխատանքը, պատրասի պրոդուկտը, սահիկաշարը:

Կատարված աշխատանքի մասին կարծիք են հայտնում ինչպես սովորողները, այնպես էլ ուսուցիչը և ներկա գտնվողներից ցանկացողները:

Գնահատման փուլ

Ձևավորվում է հանձնաժողով, որը տալիս է իր որոշիչ գնահատականը: Հաշվի է առնվում սովորողների կազմած գնահատման ռուբրիկը և ձևավորվում է միջին գնահատական:

Այսպիսով մենք ունեցանք 3 նախագիծ.

- Խաչբառերի գրքույկ
- «Դոմինո` ֆիզիկայից» խաղ
- «Լոտո` ֆիզիկայից» խաղ

Դոմինո խաղը կազմվեց ֆիզիկայի 8-րդ դասարանի 2-րդ կիսամյակի անցածը, խաղն ունի 46 խաղաքար: Խաղը խաղում են դոմինոյի սկզբունքով`

համապատասխանեցնելով բանաձևը, տառը, միավորը, արժեքը, հաստատունները, ֆիզիկական մեծությունները: Խաղը նախատեսված էր 8-րդ դասարանի համար, բայց այն կարող են խաղալ 11-րդ դասարանցիները : Խաղը հետաքրքիր է և ստանդարտ քայլեր չունի, խաղի ընթացքը կախված է սովորողի մտքի ճկունությունից և թեմայի իմացության աստիճանից: Տուփի ներսում բացի խաղաքարերից տեղադրվեց նաև ուղեցույց, որտեղ նկարագրվում էին խաղի կանոնները:

Լոտո խաղը կազմվել է 8-րդ դասարանի առաջին կիսամյակի անցածից: Խաղը ունի 10 խաղաքար 6 վանդակով: Խաղը խաղում են լոտոյի սկզբունքով: Խաղը հետաքրքիր է ընթացքը հստակ, յուրաքանչյուր հարց ունի մեկ հստակ պատասխան:

Խաչբառ գրքույկը կազմվեց 9-րդ դասարանների համար: Գրքույկը գունավոր տպագրության է, պարունակում է 6 խաչբառ իրենց հարցերով և վերջին էջում բոլոր խաչբառերի պատասխաններն են: Այն նկարագարո է, պատրաստված է համակարգչային learning.aps ծրագրով: Ի սկզբանե սովորողները ձեռքով էին փորձում գծել: Խորհրդատվությունների ժամանակ նրանց ծանոթացրեցի learning.aps ծրագիրն, մեկ օրինակ օգնեցի, այնուհետև իրենք պատրաստեցին: Խաչբառերից յուրաքանչյուրը բացի գծագրից ուներ նաև հետին ֆոն:

Հարցեր

1. Կենդանակերպի համաստեղություններով անցնող Արեգակի տարեկան շարժման հետագիծը կոչվում է...
2. Գալիլեյան արբանյակ:
3. Ժամանակի այն հատվածը, որի ընթացքում Լուսինը պտտվում է իր առանցքի շուրջ, կոչվում է...
4. Այն ժամանակահատվածը, որի ընթացքում Լուսինը պտտվում է երկրի շուրջը կոչվում է...
5. Հսկա մոլորակ:
6. Ինչպե՞ս է կոչվում մեր գայակտիկան:
7. Ո՞վ է ստեղծել առաջին ռեֆրակտորը:
8. Մարս մոլորակի անվան հայերեն տարբերակը:
9. Ո՞ր մոլորակն է գտնվում Արեգակին ամենամոտը:
10. Ո՞րն է Մասուրնի խոշորագույն արբանյակը:
11. Լուսնի ո՞ր փուլի ժամանակ է, Լուսինը երևում ամբողջովին:
12. Ո՞րն է անզեն աչքով տեսանելի ամենհեռավոր մոլորակը:
13. Կենտրա մոլորակի անվան հայերեն տարբերակը:
14. Ո՞ր մոլորակների շարքին է դասվել Պլուտոնը:
15. Ո՞րն է երկրի քնական արբանյակը:
16. Աշխարհահղչակ աստղագետ:
17. Փայլածու մոլորակի մյուս անվանումը:
18. Ի՞նչից է կազմված Արեգակը:
19. Համաստեղություն:
20.

Երեք Խմբերն Էլ կատարեցին իրենց աշխատանքների ինքնարժեքների հաշվարկ: Երեք աշխատանքն Էլ կարող են համարվել ուսումնասօժանդակ նյութ, որի կիրառումը դասապրոցեսին կնպաստի առարկայի նկատմամբ հետաքրքրությանը, կմոտիվացնի սովորողներին, ինչպես նաև կզարգացնի մի շարք կարողունակություններ, որոնք նախատեսված են նոր չափորոշիչներչով:

Նախագիծը իրականացվեց «Ֆիզիկա» առարկայի դասավանդման շրջանակում, այն ըստ տեսակի գործնական Է՝ ուսումնասօժանդակ նյութի ստեղծում: Պրոդուկտը՝ խաղ Դոմինո ֆիզիկա Լոտո ֆիզիկա և խաչբառ:

Նախագիծը մոնոառարկայական Է, բայց կարող Էր նաև համարվել միջառարկայական, քանի որ սերտ համագործակցություն կա «Ինֆորմատիկա» առարկայի հետ՝ աղյուսակների կազմում, համակարգչային դիզայն, համակարգչային learning.aps ծրագիր, տուվի, կազմի պատրաստում և ձևավորում և սահիկաշարի պատրաստում::

Նախագիծը կարճաժամկետ Էր, մեկ ամիս տևողությամբ, որի ընթացքում տեղի Է ունեցել 7 հանդիպում: այդ հանդիպումներում քննարկվել Է սովորողների կատարած աշխատանքները, շտկվել թերությունները, ուղղորդվել աշխատանքները: Սովորողները լիակատար ազատություն են ունեցել և՛ աշխատանքի մեջ, և՛ որոշումների մեջ, կարողացել են ազատորեն կարծիք հայտնել, տեսակետներ առաջադրել, հիմնավորել իրենց տեսակետները, անհրաժեշտության դեպքում նաև ընդունել և հարգել ընկերների դիքորոշումը: Նախագծի իրականացման ամբողջ ընթացքում հանդես եմ եկել միայն ուղղորդողի դերում, թեև թեման ինքս եմ առաջադրել:

Սովորողները հիմնականում մեծ հետաքրքությամբ և ոգևորությամբ էին աշխատում՝ գիտակցելով, որ իրենց աշխատանքի արդյունքը կարող Է նպաստել կրտսեր ընկերների աշխարհընկալման ձևավորմանը, ֆիզիկա առարկայի նկատմամբ հետաքրքրության մեծացմանը: Դոմինոն,լոտոն և խաչբառերի գրքույկը ուսումնասօժանդակ նյութ լինելուց բացի կարող են հավակնել նաև ժամացային դերի, երբ խաղը, լավ անցկացրած ժամանակը կարող Է դառնալ գիտելիքի աղբյուր: Չնայած համատարած ոգևորվածությանը՝ կային մեկ երկու սովորող, որոնք իրենց աշխատանքը չկատարեցին: Մնացած սովորողները մեծ պատասխանատվությամբ են կատարել իրենց բաժին աշխատանքը՝ գիտակցելով, որ իրենց յուրաքանչյուրի աշխատանքից կախված Է թիմային աշխատանքը; Վստահաբար կարող եմ ասել, որ սովորողների մոտ խորացան համագործակցային

և հաղորդակցական հմտությունները: Նրանց մոտ ձևավորվեց և խորացավ գործընթացները պլանավորելու ու կառավարելու հմտություններ, գիտելիքներն ինքնուրույն ձեռք բերելու, գործնականում կիրառելու կարողունակություններ: Սովորողները կարող են այսուհետև ևս ուսումնասիրել այնպիսի երևույթներ, որոնք համապատասխանում են իրենց հետաքրքրություններին և ապագա կյանքին: Նրանց մոտ զարգացավ ստեղծագործ և քննադատական մտածողությունը, հետազոտական և որոնողական հմտությունները: Ի վերջո ձեռք բերված այս հմտությունները արմատապես կբարելավվեն ուսումնառության արդյունքները:

Սովորողների կատարած աշխատանքում առկա է Նախագծի բոլոր հիմնական բաղադրիչները՝ հարցադրում (խնդիր), հետազոտություն, վավերականություն, սովորողի ձայն, անդրադարձ, վերանայում, հանրային պրոդուկտ:

Նախագիծը հիմնված է իմաստալից հիմնախնդրի լուծման կամ հարցադրման պատասխանի կառուցման շուրջ, որոնք պարունակում են որոշակի մարտահրավեր սովորողների համար և գործի են դրվում բաց և ներգրավող առանցքային հարցադրմամբ: Նախագիծը սովորողներին ներգրավում է հարցադրումներ, վարկածներ առաջադրելու, տարատեսակ ռեսուրսներ օգտագործելու, պատասխաններ կառուցելու մանրամասն և խորքային գործընթացում: Նախագծի համատեքստը, գործընթացները, գործիքները, որակի չափանիշները իրական կյանքից են, ունեն իրական ազդեցություն և/ կամ կապված են սովորողի սեփական հետաքրքրությունների, անհանգստությունների, ինքնության հետք: Նախագծի համատեքստը, գործընթացները, գործիքները, որակի չափանիշները իրական կյանքից են, ունեն իրական ազդեցություն և /կամ կապված են սովորողի սեփական հետաքրքրությունների, անհանգստությունների, ինքնության հետք:

Ինչպե՞ս ապրել ներկայում

Եվ զբաղվել ապագայով:

Պատասխանը շատ պարզ է.

Ստեղծել անձ ձևավորող դպրոց:

Ա. Գ. Ասմուլով

Եթե սովորողը կարողանում է հաղթահարել աշխատանքը Նախագծում, ապա կարելի է հուսալ, որ նա իր չափահաս կյանքում կլինի ավելի Նախաձեռնող.

կկարողանա պլանավորել իր գործողությունները, կողմնորոշվել տարբեր իրավիճակներում, համատեղ աշխատել տարբեր մարդկանց հետ, այսինքն՝ հարմարվել փոփոխվող պայմաններին:

Նախագծային մեթոդը թույլ է տալիս ինտեգրել տարբեր տիպի գործունեություններ՝ դարձնելով ուսուցման գործընթացն ավելի հետաքրքիր և, հետևաբար, ավելի արդյունավետ: Այն ուսուցչին հնարավորություն է տալիս ոչ ստանդարտ մոտեցում ցուցաբերել դասարանական և արտադասարանական աշխատանքներին:

Եզրակացություն

Նախագիծը սովորողներին ուսուցանում է կարևոր գիտելիք և հմտություններ, որոնք վերցված են առարկայական չափորոշիչներից և տվյալ առարկայի առանցքային կոնցեպտներից: Լավ նախագծում սովորողները սովորում են կիրառել իրենց գիտելիքները իրական աշխարհում՝ ստեղծելով բարձր որակի արդյունք: Նախագիծը զարգացնում է սովորողների այն հմտությունները, որոնք արժեքավոր են արդի աշխարհում՝ ուսման մեջ, աշխատանքում, կյանքում և որպես քաղաքացի հաջողության հասնելու համար (քննական մտածողություն, խնդիրների լուծում, համագործակցություն, հաղորդակցություն, ստեղծարարություն): Այս հմտությունները ևս ուսուցանվում և գնահատվում են նախագծի ընթացքում:

Ինչու՞ չի կարելի ավանդական մեթոդներով հասնել նույն արդյունքի ինչ նախագծային մեթոդով: Պատասխանն ակնհայտ է. որովհետև նոր իրավիճակը պահանջում է նոր մոտեցումներ: Մեր իրականացրած նախագիծը կարծում են հաջողված է, քանի որ բավարարում է հաջողված նախագծի բոլոր պայմաններին՝

- թեման ուղղված է իրական կարևոր խնդիրների լուծմանը և թիրախավորում է կոնկրետ շահառուների,
- թեման արտացոլում է սովորողների անձնական խնդիրները կամ հետաքրքրությունները,
- լուծումը պահանջում է գիտելիքներ մի քանի առարկաներից, սովորողները ներգրավված են հարցադրումներ անելու, ռեսուրսներ գտնելու, տեղեկություններ կիրառելու գործընթացներում, սովորողները որոշում են կայացնում նախագծի վերաբերյալ, այն մասին, թե ինչպես են աշխատում, ինչ են ստեղծում,
- սովորողները և ուսուցիչները անդրադառնում են հարցադրումներին և գործողությունների արդյունավետությանը, աշխատանքի որակին, խոչընդոտներին, դրանց հաղթահարման ռազմավարություններին, սովորողները կիրառում են հետադարձ կապ՝ բարելավվելու գործընթացի արդյունավետությունը,

- սովորողներն իրենց աշխատանքը ներկայացնում են դասարանում և դրա սահմաններից դուրս:

Եթե մենք ուզում ենք մեր աշակերտների պատրաստել հաջողակ կյանքի, մենք պետք է նրանց պատրաստ ուղարկենք մի աշխարհ, որտեղ գնահատվում են նախագծերի իրականացմամբ ձեռք բերված կարողությունները:

ՀԱՎԵԼՎԱՅ

Նախագծի ղեկավար — Եսայան Լուսինե

Դասարանը _____ 8-րդ, 9-րդ

Առարկան _____ Ֆիզիկա

Նախագծի թեման _____ Խաղ <<Դոմինո-Ֆիզիկա>>, <<Լոտո-Ֆիզիկա>>

Տեսակը _____ Գործնական՝ ուսումնասովանդակ նյութի ստեղծում

_____ մոնոառարկայական _____

Կատարման ժամկետ _____ 1 ամիս

Նախագծի իրականացման փուլերը	Ուսուցչի գործողությունները	Աշակերտի գործողությունները
<p>1. Նախապատրաստական փուլ</p>	<p>1. Ուսուցիչը առաջադրում է տարբեր թեմաներ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ջետաքրքրաշարժ խաղեր • Խաչբառեր • Ջետաքրքրաշարժ փորձերի բոշոլյրի պատրաստում • Ինքնաշեն փորձարարական սարքեր <p>2. Առաջ է քաշում աշակերտների հետ միասին արթըլեմային հարց՝ Ինչպե՞ս խթանել ֆիզիկայի նկատմամբ հետաքրքրությունը հիմնական դպրոցում:</p> <p>3. Որոշել հետազոտության հարցերը՝</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Ի՞նչն է գրավում սովորողին: ✓ Ինչպե՞ս գրավել սովորողի ուշադրությունը: 	<p>Աշակերտները քննարկում են թեմայի ընտրությունը: Ընտրվել է 1 և 2 թեմաները քննարկում են հարցը:</p> <p>Որոշում են ում հետ են խումբ կազմելու:</p> <p>Դոմինո</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Նարե 2. Եվգենիա 3. Վիկտորիա 4. Վահան 5. Էլեն <p>Լոտո</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Լիլիթ 2. Մերի 3. Գուրգեն 4. Հայկանուշ 5. Ծուշան <p>Խաչբառ</p> <p>Լիլիթ, Արիանա, Արմեն, Մելինե, Աննա, Աիթուր</p>

	<p>✓ Ո՞ր թեմաններն են ընդհանրական 8 թղ դասարանի ֆիզիկայի դասընթացում:</p> <p>4. Ձևավորում է խմբեր:</p>	
<p>2. Պլանավորման փուլ</p>	<p>1. Որոշում են ինֆորմացիայի որոնման աղբյուրները: 8 թղ դասարանի դասագիրք, ինտերնետ</p> <p>2. Որոշում են պրոդուկտի վերջնական տեսքը, ծավալը:</p> <p>3. Որոշում և ներկայացնում է աշակերտներին նախագծի գնահատման չափանիշները:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Ըստ կատարած աշխատանքի ծավալի ✓ <p>4. Կատարում է աշխատանքային պարտականությունների բաժանում, հաշվի առնելով աշակերտների նախասիրությունները, կարողությունները, կարծիքները:</p>	<p>1. Որոշում են պատասխանատու, ով կատարում է գրանցումներ՝ ուսուցչի ցուցումներ, աշխատանքի բաշխում, ժամանակի կառավարում:</p> <p>2. Ստանձնում է իր պարտականությունները:</p> <p>3. Կարծիք է հայտնում և տարբերակներ առաջադրում պրոդուկտի տեսքի վերաբերյալ:</p> <p>Դոմինո</p> <p>1. Նարե- ուումնասիրում է դասագրքի նյութը, առանձնացնում <<Դոմինո>> խաղի համար անհրաժեշտ տերմինները, բանաձևերը, միավորները ,սահիկաշարի պատրաստում</p> <p>2. Եվգենիան-պատրաստում է դոմինոյի խաղաքարերը/նախնական տեսք/</p> <p>3. Վիկտորիան-պատրաստում է խաղի ուղեցույցը</p> <p>4. Վահան- զբաղվում է ձևավորման հարցերով</p> <p>5. Էլենը- տուփի ձևավորում, պաստառի ձևավորում</p> <p>Լոտո</p> <p>1. Լիլիթ, Մերի -նյութի ուումնասիրում, հարցերի դուրս բերում</p> <p>2. Գուրգեն- դիզայն</p> <p>3. Շուշան- համակարգչային ծրագրով խաչբառերի կազմում</p> <p>4. Հայկանուշ- արեգենտացիա</p>

<p>3. Հետազոտական աշխատանք</p>	<p>1. Կազմակերպել քննարկում, որի ժամանակ կներկայացնեն նախնական արդյունքները, որի ժամանակ ուղղորդում է, ցույց տալիս սխալները, մղում խնդրի ինքնուրույն լուծմանը: ա/ հետազոտական աշխատանքներ՝ դիտում, տեսական աղբյուրների ուսումնասիրում, փորձերի, ք/էքսկուրսիաների կազմակերպում և այլն, 2. Կազմակերպել քննարկում, որի ժամանակ կներկայացնեն նախնական արդյունքները, որի ժամանակ ուղղորդում է, ցույց տալիս սխալները, մղում խնդրի ինքնուրույն լուծմանը, օգնում է, որ վերջնական տեսքի բերեն աշխատանքները, համակարգեն:</p>	<p>04.04.— Թեմայի ընտրություն 08.04. — Նյութերի քննարկում 11.04.— Նյութերի քննարկում 14.04.— Խաղաքարերի էսքիզներ, համապատասխանության քննարկում 18.04.— Տուփի, խաղաքարերի ձևավորման ուղեցույց ուղեցույցի քննարկում: 22.04.— Համակարգչային ձևավորում, սահիկաշարի քննարկում: 06.05.— Վերջնական արդյունքի ներկայացում:</p>
<p>4. Եզրափակիչ փուլ</p>	<p>Ներկայացնել աշխատանքը, պատրաստի պրոդուկտը, սահիկաշարը: Կարծիք է հայտնում կատարված աշխատանքի վերաբերյալ:</p>	<p>Ներկայացնում են իր աշխատանքը պատրաստի, սահիկաշարի միջոցով:</p>
<p>5. Չնահատում</p>	<p>Ձևավորում է հանձնաժողով: Տալիս է իր որոշիչ գնահատականը: Ձևավորում է միջին գնահատական:</p>	<p>Կատարում է ինքնագնահատում:</p>

Քնահատման ուղբրիկ

- Աշխատանքի արտաքին տեսքի /կազմ, տուփ/ ձևավորում:
- Նյութի համապատասխանություն:
- Հարցերի, պատասխանների, տերմինների, բանաձևերի ճշգրտություն:
- Հարցերի, պատասխանների համապատասխանություն:
- Խաղաքարերի, էջերի ձևաորում:
- Գրավչություն, արտադրական տեսք:
- Կանոնների, ուղեցույցի կազմում:
- Սահիկաշար:
- Աշխատանքի բովանդակալից և ամբողջական ներկայացում:
- Համագործակցություն:
- Ժամանակի կառավարում

Գրականություն

- Knoll, Michael (1997): [The Project Method: Its Vocational Education Origin and International Development](#). *Journal of Industrial Teacher Education* 34, 59-80.
- Кильпатрик В. *Основы метода*. М.-Л., 1928
- *Новые педагогические и информационные технологии в системе образования: Учебное пособие* / [Е. С. Полат](#), М. Ю. Бухаркина, М. В. Моисеева, А. Е. Петров; под ред. [Е. С. Полат](#). — М.: Издательский центр «Академия», 1999—2005.
- *Kilpatric W.H. The Project Method//Teachers College Record.-1918.-19 September/- P.319-334*
- Коллингс Е. *Опыт работы американской школы по методу проектов*. М., 1926.
- Соловьев И. М.. Из практики метода проектов в американских школах // *На путях к новой школе*. 1929.